

8. McEnery T. Swearing in English: bad language, purity power from 1586 to the present. – London; New York : Routledge, 2006.
 9. Oxford Dictionaries Online [Електронний ресурс] / Ed. by A.S. Hornby. – Oxford: Oxford University Press, 2013. – Режим доступу : <http://oxforddictionaries.com>
 10. Rushdie S. *Midnight's Children* / Salman Rushdie. – Vintage, 1995. – 463 p.
 11. Smith Z. *On Beauty* / Zadie Smith. – Thorndike Press, 2005. – 789 p.
 12. Smith Z. *White Teeth* / Zadie Smith. – London, Hamish Hamilton, 2000. – 480 p.

УДК 81'42:801.661=133.1

М. М. Костюк,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

СПЕЦИФІКА РЕАЛІЗАЦІЇ СИМВОЛІВ ЧАСУ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ПОЕЗІЇ

Розглянуто реалізацію символів часу у французькій поезії XIX століття. Охарактеризовано основні значення символів світанок, сутінки, вечір та ніч у французьких поетичних текстах. Розкрито форми взаємодії різних типів символів та образів. Акцентовано увагу на контамінації різних мовних засобів для реалізації символів у контексті.

Ключові слова: символ, значення, метафора, епітет, повтор.

Рассмотрена реализация символов времени во французской поэзии XIX века. Приводятся основные значения символов рассвет, сумерки, вечер и ночь во французских поэтических текстах. Раскрыты формы взаимодействия разных типов символов и образов. Акцентировано внимание на контаминации разных языковых средств для реализации символов в контексте.

Ключевые слова: символ, значение, метафора, эпитет, повтор.

Some peculiarities of realization and verbalization of «time» symbols in the French poetry of XIX century are analyzed. The article gives an expanded description of symbols of dawn, twilight, evening and night in French poetic texts. It figures out some important forms of interaction between different types of symbols and images. A symbol of dawn is prevailing in the poetry of XIX century. In the poetic context it's realized mostly by alliterations and personifications. A symbol of twilight that is verbalized by the French lexeme «Crépuscule» isn't really widespread in the French poetry. But in most cases it symbolizes the end of an important period in the hero's life. A symbol of evening has got such meanings as autumn, tiredness and weariness and is realized by such metaphoric epithets as «incertain», «charmant» and «triste». A symbol of night is realized in the context in the meaning of recollections and dreams by means of some stylistic techniques such as personification, comparison and metaphor.

A special attention in the article is drawn on the contamination of different linguistic means in order to implement some symbols in the context. In the poetry of XIX century the «time» symbols are realized by some phonetic means (alliteration, assonance), lexical means (synonyms, antonyms), graphic means (italics) and stylistic means (metaphors, personifications and epithet).

Key words: symbol, meaning, metaphor, epithet, repetition.

Тема часу (філософська тріада: минуле – сьогоднішнє – майбутнє) є однією з поширених у творчості французьких поетів XIX століття. Ця тема актуалізується за допомогою низки символів та образів. Символіка часу є важливою групою символів, яка посідає у творчості французьких поетів чільне місце. До символіки часу відносимо частини доби. Досить часто французькі поети звертаються до тих аспектів цих понять, які є відомими і загальноприйнятими.

Частин доби представлені індивідуально-авторськими символами *світанок*, *сутінки*, *вечір* та *ніч*.

Символ *світанок* є досить поширеним традиційним символом. Це пояснюється, насамперед, незвичайністю самого поняття. Як свідчать математики, це як містична мить, коли, як удар, над горизонтом виникає верхня точка сонячного диску, коли сонце народжується начебто з небуття [366, с. 637–638]. Світанок – символ перемоги світла над темрявою, дня над ніччю. Це народження нового дня, нового життя [366, с. 638].

Однак, французькі поети по-своєму переосмислюють цей символ. Так, наприклад, крім названих ознак, поет-містик С. Гуайта додає ще одну ознаку цьому символу – звільнення від страждань:

*Je t'aime et je te hais, de vertige rempli,
 [Destruction morale], inéluctable Oubli!
 Car tous deux vous brisez en sa fleur la Souffrance,
 Et par vous poind au ciel l'aube de Délivrance* (S. Guaita. «L'oubli»).

Наведемо ще один поетичний приклад, де поет Гюстав Кан уживає незвичайний метафоричний зворот для реалізації символу світанку, який має значення пристрастей. У цьому вірші часто зустрічаються слова зі звуком «s», який зазвичай домінує у ліричній поезії. Крім того, поет уживає багато яскравих метафор, що впливають на загальне сприйняття вірша:

*J'en ferai des tapis pour ta sérénité
 et si l'heure chagrine attristait votre front
 je le caresserai des aubes de ma passion* (G. Kahn. «Toi qui m'as désappris»).

Іноді, символ *світанок* має значення незрілості, дитинства. Звернемося до поетичного прикладу з поезії Сен-Поль Ру:
*Jadis, insensé, ma roue courtoisait ton aube,
 et mon madrigal effarouchait ta modestie rosé ;
 maintenant, ma roue vville ton clair de lune,
 et ma satire énerve ta modestie verte* (S.-P. Roux. «Le paon»).

Поет вживає колірні епітети, які відображають життєві етапи ліричного героя («*ta modestie rosé*» протиставляється «*ta modestie verte*»).

Символ *сутінки* не є дуже поширеним у поезії французьких поетів, однак, ми все ж таки знаходимо його реалізацію. Цей символ вербалізується лексемою «Crépuscule». Найчастіше, сутінки передають значення закінчення певного етапу. Звернемося до поетичних прикладів. Р. де Гурмон актуалізує символ *сутінки* у значенні закінчення утіх та переходу природи у ніч, періоду спокою та сну:

*Heure, ami, crépuscule, et le plaisir des mules
 Et les pleurs de la roue et l'ange qui s'envole :*

*Ferme tes poings, dors-toi dans l'astre de ton rêve :
L'escadre des méduses tombe et crève sur les grèves* (R. de Gourmont. «Le voyageur»).

Іноді, відбувається взаємодія символу *сутінки* та *світанок*, коли поети вживають їх у значенні певного циклу, що проходить від початку до кінця [2, 536-537]:

*Nul luxe épanoui de rosés par l'Été
Ne pare l'île aride où souffle un vent de cendre
De l'aube au crépuscule, inexorable, épandre
Un destin de désastre et de stérilité* (H. de Régnier. «La virgile des grèves»).

Відомий французький символіст С. Малларме реалізує цей символ у значенні надії, окреслюючи лексему «*crépuscule*» колірним епітетом «*blanc*»:

*Des crépuscules blancs tiédissent sous mon crâne
Qu'un cercle de fer serre ainsi qu'un vieux tombeau* (S. Mallarmé. «Renouveau»).

Символ *вечір* є одним з найулюбленіших символів французьких поетів. Цей символ зустрічається у творах більшості поетів XIX століття. Як відомо, вечір – символ осені, згасання, старості, втомленості [3, с. 638]. Вечір має відбиток втомленості від турбот [там само].

Французькі поети по-своєму переосмислюють цей символ. Так, у поетичних творах Ремі де Гурмона, символ *вечір* актуалізується безпосереднім вживанням лексеми «*mort*» та образного виразу «*l'heure incertaine*». Поет неодноразово повторює слово «*l'heure*», яке у цьому випадку є символічним:

*Aimez l'heure incertaine où la mort se promène,
Où la vie, fatigué d'une journée humaine,
Entend déjà chanter, tout au fond du silence,
L'heure des soleils nouveaux et l'heure des renaissances!* (R. de Gourmont. «Le soir»).

Крім того, символ *вечір* виражає смуток та непевність. Наприклад, у вірші під назвою «*Le soir*» Р. де Гурмона символ *вечір* актуалізується через вживання метафоричних епітетів «*incertain*», «*charmant*» та «*triste*». Однак, цей символ актуалізує антонімічне попередньому значення. Вечір – час, коли розпочинаються любовні авантюри та пригоди. Ця особливість підкреслюється вживанням іменника «*la douceur*», який має виключно позитивні конотації. Наведемо приклад з поезії:

*L'heure incertaine, l'heure charmante et triste : les femmes
Laissent dans leurs regards voir un peu de leur âme ;
Le soir a la douceur des amours qui commencent* (ibid.).

Наведемо ще один приклад, де вечір символізує час любовних пригод:

*Je ne viens pas ce soir vaincre ton corps, ô bête
En qui vont les péchés d'un peuple* (S. Mallarmé. «Angoisse»).

На відміну від традиційного бачення цього символу, у творчості французьких поетів вечір іноді фігурує як символ спокою та миру у душі людини. Досить часто вечір символізує кохання ліричного героя. Іноді, сама лексема «вечір» індивідуалізується за допомогою додавання прикметника: *pour dire l'oraison de ton repos dans notre soir* (G. Kahn. «Rien ne m'est plus que ta présence»).

Крім того, вечір символізує сприятливий час для кохання та роздумування над життям. Саме увечері відбуваються незвичайні перетворення у лоні природи, саме в цей час прокидаються серця закоханих. Слід відзначити, що експресивний зміст цього символу досить високий:

*Ilot des lacs au fond des bois
coeurs des fleurs élargis dans les soirs
tours d'ivoire et sons de cor aux clairières des bois
et les allures des anciens coeurs énamourés* (G. Kahn. «Ilot des lacs...»).

Звернемося до ще одного поетичного прикладу, де вечір постає як та частина доби, коли відбуваються неймовірні речі, видіння чи зустрічі:

*Quand avec du soleil aux cheveux, dans la rue
Et dans le soir, tu m'es en riant apparue* (S. Mallarmé. «Apparition»).

Цікавою є актуалізація символу *ніч* у французькій поезії XIX століття. Символіка ночі та темряви – багатопланова. Згідно з традиційним баченням цього символу, ніч – символ фізичної смерті. Ніч – це час тіней, примар, перевертнів, відьом та чаклунів [3, с. 638-639]. Крім того, ніч – час напруженої роботи підсвідомості, яка аналізує всі звершені за день справи [там само]. Це час ілюзій, затемнення розуму, змішування понять та фарб, час страхів і небезпеки [там само].

Деякі загальновідомі особливості символу *ніч* актуалізують у своїй творчості французькі поети. Наприклад, в одному з віршів спостерігаємо актуалізацію ночі як символу спогадів та смутку за минулим через вживання метафоричних епітетів «*formidable*» та «*triste*», а також підкреслюється прислівниковим зворотом «*à tout jamais*». Слід додати, що поет вживає саму лексему «*souvenir*», що підкреслює значення символу:

*La nuit est formidable et triste à tout jamais,
Un souvenir qui hante emplit l'ombre déserte* (Griffin. «Dormir et rire...»).

Французький поет Г. Кан по-своєму вербалізує цей символ, надаючи йому ще одну символічну рису – відсутність будь-чого. Крім того, з'являється низка індивідуальних символічних значень:

*La nuit c'est l'absence et la nuit c'est la ville
C'est les regards clairs et les blondes grèves à leur front
la nuit c'est le caprice épars de leurs sourires.
La nuit c'est la caresse lasse à l'amant las
la chanson désapprise et rapprise, et reprise
et des lèvres qui miment et frémissent* (G. Kahn. «La nuit...»).

Неодноразовий повтор лексеми «*nuit*» відіграє декілька функцій: задається тон, постійне нагадування головної ідеї вірша, сприяння приголомшливому звучанню. Особливою є літня ніч, яка сприяє любовним пригодам:

*Mais le doux ciel d'une nuit d'été Bénit le sommeil de la cité ;
Au sort, va, n'en gardons pas rancune!* (J. Moréas. «Passe-temps»).

Наведемо ряд інших індивідуально-авторських значень символу *ніч*, які актуалізують у поезії французьких поетів XIX століття. Так, цей символ зустрічається як позначення любовних пригод: *La nuit a la douceur des amours qui commencent*,

L'air est rempli de songes et de métamorphoses (R. de Gourmont. «Le soir»); *La magie de ta nuit brune et pâle qui demeure / hors mes mains et ma voix et le levier de mes fois* (G. Kahn. «Ta tristesse inconue»); *La nuit est formidable et triste à tout jamais, Un souvenir qui hante emplir l'ombre déserte* (F. Griffin. «Dormir et rire d'aise...»); *Je suis cet homme. Hélas! de la nuit désireuse, / J'ai beau tirer le câble à sonner l'Idéal, / De froids péchés s'ébat un plumage féal* (S. Mallarmé. «Le sonneur»).

Також символ ніч використовується у значенні перетворення та метаморфоз: *L'aurore est pâle encor d'avoir été la Nuit / Et des mufles crispés ont mordu l'herbe grasse / En leurs crinières où de l'or s'effile et luit* (H. de Régnier. «Le luxe parera...»); *Et portant tour à tour, de l'aurore aux nuits lentes, / Des amphores d'onyx, des miroirs et des lampes! ; Les Fontaines étaient sonores / En les bois de Lune et de Nuit ; / Cristal où se mire et s'isole / Quelque astre qui du ciel a fui...* (H. de Régnier. «La vigile des grèves») [4].

Крім того, символ ніч спостерігаємо в значенні притулку: *Mon âme vide. Où fuir? Et quelle nuit hagarde / Jeter, lambeaux, jeter sur ce mépris navrant?* (S. Mallarmé. «L'Azur»); *Mon coeur qui dans les nuits parfois cherche à s'entendre / Ou de quel dernier mot t'appeler le plus tendre / S'exalte en celui rien que chuchoté de soeur* (S. Mallarmé. «O si chère...») [4].

Згаданий символ використовується також для змалювання самотності: *O nuits! ni la clarté déserte de ma lampe / Sur le vide papier que la blancheur défend* (S. Mallarmé. «Brise marine»); *Le sépulcre solide où gît tout ce qui nuit, / Et l'avare silence et la massive nuit* (S. Mallarmé. «Toast funèbre»); *Qui criait monotonement / Sans que la barre ne varie / Un inutile gisement / Nuit, désespoir et pierrerie* (S. Mallarmé. «Hommage») [4].

Отже, символи часу у французькій поезії XIX століття реалізуються через низку мовних прийомів, зокрема через синтаксичні звороти (тактика нанизування епітетів), особливості звучання (асонанси, алітерації, верлібр), засоби образності (метафори, персоніфікації, гіперболи, порівняння) та графічні засоби (написання ключових слів з великої літери, зміна шрифту). Французькі поетичні тексти набувають особливого шарму саме завдяки вживанню цікавих символів та образів, серед яких і символи часу.

Література:

1. Балли Ш. Французская стилистика / Шарль Балли. – М. : Изд-во ин. лит-ры, 2009. – 398 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
3. Энциклопедия символов / [сост. В. М. Рошаль]. – М. : АСТ; СПб. : Сова, 2008. – 1007, [1] с.
4. La poésie symboliste / [упор. J. Orizet]. – P. : France loisirs, 1992. – 288 p.

УДК 811.111'42

Г. Т. Крижанівська,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

МЕХАНІЗМ ПРОПАГУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЖІНОЧИХ ЖУРНАЛАХ (НА МАТЕРІАЛАХ ЖУРНАЛУ *COSMOPOLITAN*)

У статті аналізуються мовні особливості сучасного англомовного жіночого журналу Cosmopolitan. Досліджуються мовні засоби, які беруть участь у реалізації стратегії – «синтетична персоналізація», важливої для формування гендерної моделі сучасної жінки.

Ключові слова: жіночий журнал, гендер, синтетична персоналізація, розмовна мова, стилістичні фігури.

В статье анализируются языковые особенности современного женского журнала Cosmopolitan. Исследуются языковые средства, участвующие в реализации стратегии «синтетическая персонализация», существенной для формирования гендерной модели современной женщины.

Ключевые слова: женский журнал, гендер, синтетическая персонализация, разговорная речь, стилистические фигуры.

The article analyses linguistic features of modern English women's magazine Cosmopolitan. The attention is drawn to linguistic devices by means of which the strategy of synthetic personalization is realized, essential for the construction of gender model of modern women.

Key words: women's magazine, gender, synthetic personalization, informal language, stylistic figures.

Сучасна лінгвістична наука характеризується посиленням інтересом до вивчення мови як антропоцентрично орієнтованого мовного феномена. В центрі уваги дослідників є людина, її роль в організації та використанні мови як засобу спілкування. Невід'ємною частиною антропоцентричної парадигми мовознавства є гендерна лінгвістика – науковий напрямок вивчення взаємодії мови та гендеру. Лінгвістів цікавить питання відображення гендеру у мові та його конструювання у процесі комунікативної взаємодії людей у суспільстві (див., наприклад, [2, 3, 4; 5, 9, 10]). З огляду на це, актуальним видається дослідження мовної репрезентації гендеру на сторінках сучасних англомовних жіночих журналів. Жіночі журнали як засоби масової комунікації є невід'ємною частиною життя сучасних жінок, що підтверджує їхній високий тираж та розмаїття на ринку сучасних ЗМІ, а отже, мають значний вплив на сучасних жінок, їхній світогляд, смаки, переконання.

Метою статті є дослідити мовні особливості сучасного англомовного жіночого журналу Cosmopolitan, які беруть участь у конструюванні гендерної моделі сучасної жінки. Даний журнал вирізняється з-поміж інших популярних жіночих видань не лише високим тиражем, а й міжнародним статусом (виходить друком у 58 країнах світу) та широкою цільовою аудиторією – жінки віком від 18 до 45 (тобто соціально активні жінки, зайняті кар'єрою, особистим життям та вихованням дітей) [8]. Оскільки будь-який ЗМІ відображає мову своєї аудиторії, то мову обраного нами видання розглядаємо як медіа- та гендерно-обумовлену реалізацію мови, якою розмовляє середньостатистична соціально-активна жінка сучасного англомовного суспільства.

Для початку зупинимося на трактуванні категорії «гендер» у сучасній лінгвістиці. Соціальна природа гендеру відрізняє його від статі як біологічної категорії, яка ґрунтується на сукупності анатомо-фізіологічних особливостей людей. Відмінність між поняттями «гендер» та «стать» наголосила у свій час Сімона де Боувар: крилатим став її вислів, що жінками не народжуються, а стають: у процесі соціалізації людина формується як тип особистості, який в даному суспільстві і культурі визначається як «чоловік» чи «жінка» [6, с. 214]. Відзеркалюючи процес та результат підлаштування особис-